

Јануарска револуција у Египту пала је у сенку либијског рата и палестинског питања, али ће судбина целог Блиског истока у великој мери зависити од расплета садашњег стања у земљи која се традиционално сматра геополитичким и културним центром арапског света. Најмногољуднија арапска држава посрнула је под теретом дугогодишње владавине Хоснија Мубарака, који је оставио корумпирани непотистички систем великих социјалних разлика, у коме 40% становништва живи са два долара дневно, док је 30% становништва неписмено. Иако су слике протеста са каирског трга Тахир стварале утисак да је револуција била надахнута свеопштом жељом за демократијом западног типа и идејом о „Другој републици“, односно реформисаном демократском „новом Египту“, Мубарак је, на крају, изгубио власт највише због све већих социјалних проблема у земљи и дугогодишње бруталне полицијске репресије, која је постала толико уобичајена да је влада више није ни негирала. У земљи је створено довољно напетости да је био довољан повод попут преврата у Тунису да озлојеђене масе изађу на улице и да истрајним протестом победе Мубараков посрнули режим.

Урушено јединство

Током јануарских протеста већина најактивнијих демонстраната били су су млади људи, који раније нису били политички активни. Бунт против владе водила је, поред осталих и организација 6. април, верна копија некадашњег „Отпора“, чији су активисти још 2009. године лекције о свргавању диктатора слушали у Београду. Младе антимубараковце у ненасилној борби обучавали су Петар Милићевић и Срђа Поповић, некадашњи припадници „Отпора, а сада челници Центра за примењену ненасилну акцију – Канвас, а београдске лекције биле су добро научене и у Каиру вешто примењене. Али, свргавање диктатора представља само први корак, и оно је много лакше него изграђивање демократских институција. Многи млади револуционари су тражили демократију, социјалну правду, једнаке могућности за све и поштовање људских права, док девет месеци после одласка Мубарака, од еуфорије више нема ни трага, а будућност је неизвесна. Египат чекају ванредни избори и писање новог Устава, а јединство, истицано на тргу Тахир, када су све опозиционе групе бациле своје слогане и симболе и стале под једну египатску заставу, сада је већ урушено. И припадници Покрета „6. април“, и већина Египћана сада се суочавају са својом победом, чији су за сада највидљивији резултат старе мржње и супротности, које свим силама избијају на површину.

Савезништво крста и полумесеца током револуције потрајало је врло кратко и земља се сада суочава са ескалацијом сукоба хришћана и муслимана. Овогодишњи верски немири

започели су у марту, када је погинуло 12 људи, а повређено више од 230, док су најжешћи нереди потресли Каиро 9. октобра, када је најмање 24 људи убијено, а више од 500 повређено у сукобима Копта, вехабија и безбедносних снага у Каиру, током протеста хришћана због паљења цркве у селу Мериаб. Хришћанска мањина оптужује власт да је одговорна за насиље, док су према неким информацијама сукоб започели радикални муслимани вехабије. Председник прелазне владе Есам Шараф је за немире оптужио "вандалске снаге" које желе да посеју хаос у земљи и подстакну верске тензије, а у саопштењу из кабинета премијера се наводи да влада „неће ниједној групи дозволити да манипулише националним јединством у Египту или да одложи процес демократске трансформације“.

Избори не решавају проблем

Верски сукоби угрожавају политичку транзицију, коју надгледа војска и њен Врховни савет оружаних снага. Аналитичари се слажу да је у модерној историји Египта војска увек имала кључну улогу, и да се решење кризе и сада налази у њеним рукама. Војно вођство одлучно тврди да је његов циљ да се успостави цивилна власт, а да се у земљи најпре морају одржати парламентарни избори. Након тога би требало да се донесе нови Устав да би се на крају расписали председнички избори.

Избори за доњи дом египатског парламента (Скупштина народа) треба да се одрже 28. новембра, а за Сенат 29. Јануара. Они, према мишљењима аналитичара, највероватније неће решити ниједно од бројних важних питања и очекује се да неће довести до превласти ни једне партије. Пошто је према проценама, мало вероватно да ће на изборима нека партија освојити довољно места у парламенту да влада сама, очекује се стварање коалиционе владе. Највише шанси за успех дају се Партији слободе и правде, политичком огранку дуго прогањане организације Муслиманска браћа, која је према оценама, тренутно најбоље организована партија. Муслиманска браћа су већ створила предизборну коалицију, а насупрот њима стоји велики број нових секуларних либералних партија, које тек треба да развију ефикасну организацију и програме. Либералима се зато не дају велике шансе за формирање коалиције која може да служи као

алтернатива или противтежа Муслиманској браћи, већ се наде полагају у бивше некомпромитоване чланове Мубаракове Националне демократске партије. Донедавно владајућа НДП је забрањена у априлу ове године, али изборни систем ће дати прилику многим њеним бившим члановима да као независни кандидати уђу у парламент. Западни аналитичари очекују да би они у том случају могли са осталим партијама да направе коалицију која би била противтежа партији Муслиманске браће. Али, изборна коалиција Муслиманске браће је запретила да ће бојкотовати изборе ако се не измени одредба изборног закона, којима се омогућава да функционери бившег режима уђу у парламент као независни кандидати.

Овај захтев дода

тно заштрава неизвесност око избора, док су бивши револуционари Покрета 6. октобар и борци за људска права фокусирани на борбу са „остацама“ Мубараковог режима. Војска настоји да у прелазном периоду задржи доминантан полужај, али јој то доноси оптужбе активиста и „бораца за демократију“. Они оптужују привремени Војни савет да у борби против опозиције учестало прибегава Мубараковим методама, а да је, иако је председник отишао, његов режим опстао. Активисти оптужују војни режим да одуговлачи и саботира процесуирање некадашњих ведета режима, иако је већ подигнута оптужница против Мубарака и његова два сина. Такође, на вишегодишње затворске казне већ је осуђен знатан број високих званичника бившег режима, међу којима су бивши министар информисања, бивши министар унутрашњих послова, министара туризма, министар трговине, бивши шеф националне телевизије, неколико високих званичника Мубаракове партије и утицајних тајкуна.

Продужетак ванредног стања

Упркос овим потезима, активисти су и даље незадовољни, јер по њима, војна владавина чува Мубараково наслеђе а војне власти одбијају да спроведу реформе које би „очистиле“ омражени безбедносни апарат или укинуле репресивне законе. На мети је највише одлука Врховног савета оружаних снага, донета после недавног сукоба у амбасади Израела, којом се проширује закон о ванредном стању, иако су војне власти биле обећале његово укидање, након што се ситуација смири. Власт је продужетак ванредног стања објаснила тежњом да се разрачуна са “тероризмом и анархијом“, а тим поводом је неколико хиљада људи демонстрирало на тргу Тахир. Они су протестовали против поменутог закона, тражећи и прекид војних суђења цивилима, чишћење институција од остатака бившег режима, амандман на недавно објављен изборни закон, и спровођење социјалне правде. Међу окупљенима се тада нашао се и чувени холивудски глумац, редитељ и сценариста Шон Пен, али ни његово присуство није успело да измени одлуку власти.

Активисти сматрају да би војне власти могле да искористе наставак ванредног стања да се обрачунају са популарним дисидентима који се противе војној владавини, а с друге стране, војне власти немају много обзира према људима који су умногоме изнели протесте. Током седам месеци војне владавине у Египту, неколико мирних демонстрација је било насилно разбијено од стране војске, док је до сада 1.200 цивила осуђено на Војном суду. Војне власти после сваких нереда оптужују организаторе да су страни провокатори који изазивају нереде. После демонстрација у јулу, када је повређено 300 људи, генерали су оптужили и Покрет 6. април да онемогућава напредак у демократској обнови земље. Карактеристична је изјава генерала Ал-Ровеинија, који је на телевизији изјавио да су групе које се боре за људска права, као што је и Покрет 6. април, агенти иностранства који су плаћени да изазову хаос у Египту.

Очекивања народа после свргавања Мубарака су велика, али, побољшање услова живота је немо

гуће довољно брзо омогућити, посебно пошто је због свих дешавања египатска економија, а посебно туризам претрпела велику штету. Све то нимало не сугерише да ће Египат брзо постићи стабилност, а многе сада озбиљно брине плаши могућност доласка на власт Муслиманске браће и њихове коалиције. Они су у протестима били у другом плану, а њихова владавина би земљу могла одвести на сасвим другу страну. Египатски људскоправашки активисти би у том случају добили још тежег саговорника, а Запад страхује због могућности да нова египатска влада буде мање склона штитити западне интересе, па чак и да одбије америчку помоћ "тешку" око 1,5 милијарди долара.

Муслиманско братство је такође затражило да будућа египатска влада прекине односе с Израелом и подржи отпор Палестинаца, а оно што Запад посебно брине је однос Муслиманског братства према мировном споразуму са Израелом из Кемп Дејвида, који је бившег египатског председника Анвара Садата коштао живота. Муслиманска браћа су саопштила да би у случају да освоје власт то питање ставили на референдум.

Засад се не може рећи на који начин ће се одвијати даље промене у Египту, и да ли ће се велика очекивања секуларних Египћана претворити у панику од исламског фундаментализма, или ће се транзиција пред опасношћу од хаоса завршити неком новом диктатуром. Најопасније ће бити ако Египат на крају експлодира мржњом према хришћанима, Америци и Израелу.